

УСМОН ТЕМУР

**СЕНИ
СОҒИНДИМ**

Тошкент
Ғафур Ғулом номидаги
Адабиёт ва санъат нашриёти
1982

Уз
Т 39

Темур, Усмон.

Сени соғиндим: Шеърлар. — Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1982.—566.

Ушлик шоир Усмон Темур ўзининг «Океандан шабада» (1969) ва «Шарқдан мактублар» (1977) шеърий тўпламлари билан шеърхонларга танишдир. Шоирнинг «Сени соғиндим» деб аталган ушбу тўплами уруш хотираси, меҳнат кишилари, ўзлигини таниб, маънавий қамолотга интилаётган ёш инсон ва муҳаббат мавзуидаги лирик-фалсафий шеърлардан тuzилди.

Темур, Усман. Тоскую по тебе: Стихи.

Уз 2

Т 70403—30
М352(04)—82

57—82

4702570200

© Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат
нашриёти, 1982 й.

* * *

Болаликда туппа-тузук қўшиқ айтардим,
Буни билмаса-да, катта одамлар.
Қўзи ҳайдаб қирдан уйга қайтардим,
Қўшиқ ҳамроҳ эди менга у дамлар.

Менга саҳна эди қирлар, далалар,
Мастдай тебранарди гуллар, лолалар,
Томошабин эди жамики гиёҳ.
Япроқлар чапак чалиб турарди у чоқ.

Орадан ўтиб кетди не ажиб йиллар.
Уша қўшиғимни гар бориб қолсам:
Энди куйлаб берар серишва гуллар,
Лолалар, япроқлар, ҳатто тошлар ҳам!..

1978

ТАБИАТ БУЮРСА

Табиат буюрса, боримдан кечиб,
Булоқсиз ерларда булоқ бўлардим.
Одамлар ўтаркан сувимдан ичиб,
Барча ташвишлардан йироқ бўлардим.

Табиат буюрса, бахтимдан кўриб,
Мансилар яшаган шимолга бориб,
Яхни доғда қўйиб, адл кўкариб,
Ширчил олма қилган булоқ бўлардим.

Табиат буюрса, зўр ният қилган,
Халқ учун ижодни ҳаёт деб билган,
Шоҳ асари сўнгига етмайин қолган
Шоир дафтарига варақ бўлардим.

Табиат буюрса, кезиб, қидириб,
Уруш доғларини бир-бир сидириб,
Қўлтиқтаёқларни уриб синдириб,
Оёқсиз оталарга оёқ бўлардим...

Табиат буюрган бўлса ҳам бироқ
Бўлмасдим ҳам-андуҳ ва ёки фироқ!..
Кимда ким мақтанса: «Сочим бўлди оқ»,
Кўнглинг оқми, деган сўроқ бўлардим.

1975

* * *

Айт, Орзу, қачон сендан ҳоли юраман?

Ҳеч қачон.

Айт, Севги, сени қачон ёмон кўраман?

Ҳеч қачон.

Айт, Ҳаёт, қачон фақат хурсанд кезаман?

Ҳеч қачон.

Айт-чи, Шеър, сени қачон осон ёзаман?

Ҳеч қачон.

ҚАЛДИРҒОЧИМ...

Эй, кўкраги бамисли пахта,
Кўзлари тимқора қалдирғоч,
Бир дақиқа, бир нафас тўхта,
Кўзларимга қара, қалдирғоч.

Билмай қолдим, ўнгимми, тушим?
Не сабабдан сукутни суйдинг?
Қалдирғочим, сен нима учун,
Нима учун куйламай қўйдинг?

Болаларинг турар қунишиб,
Кўзлари ҳам негадир ўйсиз.
Наҳот улар бунга кўнишиб,
Яшашмоқчи қўшиғу куйсиз?

Наҳот уйлар навосиз қолса?
Нега бундай, сўзла бугуноқ!
Болаларинг сабабчи бўлса
Одамларда, айт-чи, не гуноқ?

Эй, кўкраги пахтамиздай оқ,
Кўзлари тимқора қалдирғоч,
Мангу меҳмон, кутилган қўноқ,
Кел, куйларга тўла қалбинг оч!

Сенга уйи—томи, шифтини,
Осмонини, меҳрини берган;

Барча бало-қазодан сени
Асраб, севиб, ардоқлаб юрган;
Таъзим раво бўлган элга боқ,
Фироқ қилма, навонгни бошла.
У турибди куйларга муштоқ,
У турибди қўшиққа ташна!

1978

УЗГАНДА

Санғи йўқ бунда кезганинг!
Ўтмиш билан сирлашар одам.
Минорасин шаҳри Ўзганинг
Кўриш учун келганман мен ҳам...
Ана, қаранг, баланд қирғоқда
Шаҳар қураш ўтмиш одами.
Кўп ўтмасдан яқин-йироқда
«Ўзган» дея аталар ном.
Кимдир айтар:
«Бир кун саҳарда
Дунё кўзи унга қадалган,
Гўзалликда анча шаҳардан
Ўзиб кетиб Ўзган аталган!»
Ўтмиш тортар хаёлим учин,
Ўтмиш менга қилар ишора:
Чор томонга қарамоқ учун
Қурилмоқда баланд минора!
Унга чиқиб, ана, тонг саҳар,
Ҳали ғарбда кезаркан соя, —
Кўз солар эл, бирорта шаҳар
Биздан ўзса кўрамиз дея,
Кўринаркан яқину йироқ,
Сўзлар учар бир-бир, беписанд:
—Уш—овул-ку!

—Андижон—қишлоқ!

—Ановими ўша Самарқанд?!

...Бунда яшаб, бунда кезганни
Бу мағрурлик маст-аласт этган.
Шундан кейин шаҳри Ўзганинг
Умр кузи бошланиб кетган.

Минорада янграркан ханда,
Сезмай қолган кузатган одам:
Кўп шаҳарлар ўтган Ўзгандан,
Ўзиб борар, не ҳол, ҳозир ҳам.

...Йиғар сўнги нурларин қуёш
Нақшларнинг юзидан аста.
Совийди гишт, совир майса, тош...
Дарё алла бошлайди пастда.
Шаҳар сокин олади нафас,
Бош қўяди жимлик тўшига.
Келганлару кўрганлар эмас,
Таъмирчилар кирар тушига!

1974

КЕЧА ВА БУГУН

Қариркан умрим бир куни
Кўзига томчи ёш олмай,
Не учундир ўйлай кетдим
Кеча дердим: «Ҳеч гап эмас!»
Кеча билан бугунни...
Соат бир томон ишлаб,
Қатордаги умр куни
Кетар экан йўқликка.
Бугун дейман: «Етади, бас!»
Ушбу лаҳзадан бошлаб —
Кишан солгум кўнгни қўйи,
Ҳар қандайин шўхликка!
Кеча дердим: «Кечираман.
Авф этай бир сафар.
Не қиламан гашлик солиб
Бемаҳалда кўнглимга...»
Бугун эса, не ажабки,
Уқигим бор фалсафа,
Вақтин бекор ўтказган
Саккиз яшар ўғлимга!
Кеча дердим: «Умрим узоқ,
Улгураман кейин ҳам
Ўзбегимга талай-талай
Яхшиликлар қилишга».
Бугун кўрдим: дутор қили
Ўн беш кунча чалмасам,
Эзгуликсиз қолганидан
Бошлади узилишга!..

Кеча дердим: «Етти отам
Жаннат излаб ҳаж қилган,
Не қиламан жаннат излаб,
Узинг ўйла, она халқ!
Бугун сенга сизинаман —
Шоир зоти сизинган,
Ўзбекистон—менинг Қаъбам,
Ҳар уй—сангин муаллақ!
Кеча—ақл, бугун—қувват.
Қадрин билай ҳар оннинг!
Элим, куйлай қўшилишиб
Сидқидиллар хайлига,
Бир кун юртда Тоштемирбой
Деган оддий чўпоннинг
Усмон деган кенжа ўғли
Демаса ҳам майлига!..

1977

ТОҒ ТУНИ

Бугун илк бор тоғдаман мен —
Олтинбешик тоғимда!
Яйраб-яйраб тошга чиқдим,
Арчалардан арчага.
Муздай совуқ булоқларда
Бет-қўл ювган чоғимда
Дедим, жуда тўғри экан
Отам айтган барча гап!

Юрганканман шаҳарларда
Чанглар ютиб, дуд ютиб,
Тангачалик соясига
Шеърда бериб минг таъриф.
Бўларкан-ку юрса тоғда,
Яшил ҳаво, ҳид ютиб,
Соф, мусаффо бир дунёни
Қиприқларда кўтариб!

Ани, тушди тоғ туни ҳам:
Мураббодай қоп-қора.
Йилтиллашиб қолишди
Ёнар қуртлар ҳар қайда,
Ой чиқмади. Шу сабабли
Чор томонга бир қара;
Кейин ўйла: шарқ қайда-ю,
Қуёш ботган ғарб қайда?

Синчков қара, кўринарми
Кўзларингга бир учқун?
Дов-дарахтнинг япроқлари
Бир-бирларин кўрмайди.
Шўх шабада бу маҳалда
Бўлганидан қора тун,
Унинг қора сочларини
Уйнаб-ўйнаб ўрмайди.

Кундуз куни куйим билан
Гунчаларни уйғотай,
Дея ният қилган булбул
Ётар уйқу қўйнида.
Илғаб боқсанг, юқорида
Ёки табиий, ё атай —
Тун сиртмоғи кўринади
Чўққиларнинг бўйнида.

Тун сеҳрига тобе бу он
Тоғнинг чўпон бобоси.
Ухлар қушлар, ухлаб ётар
Майсадан то тошгача.
Эшитилмас юқорида
Жилгаларнинг овози,
Дарё саси келар, лекин
Аслидан сал бошқача...

Гарчи бу тун беовоздир,
Лекин ҳаёт тўхтамас,
Тўхтамайди соф булоқлар —
Сайёра қалб ёшлари...
Бўтана сув бу тунда ҳам
Киприк қоқиб ухламас:
Олиб кетар ўзи билан
Тоғнинг қуму тошларин.

Олтинбешиқ тун қўйнида!
У зимистон бунча ҳам?
Ана шу сим-сиёҳликдан
Ўйимда ўй қотади:
Агар шу тун оғушида
Ҳозир мен ҳам ухласам,
Унда... унда уйқусидан
Тоғни ким уйғотади?

22 ИЮНЬ ТОНГИДА

Осмон тип-тиниқ, гўё уйғоқ кўз,
Ел эсар ўтларнинг сочини тараб.
Ҳамон мафтун боқар Ер томон юлдуз,
Ҳамон ой шошади уйига қараб...

Давом этар ҳамон чўққи ёниши,
Булоқлар булоқмас, кўзгудир энди.
Салгина пастлади булбул хониши —
Гуллар юз очай деб нурга талпинди!

Майсалар сояси силжир бетиним,
Фавворада эса етти хил шуъла.
Нур синиб қиймалар сувлар бетини,
Мовийликдан нафас олади дала.

Асалари мўйида гулларнинг чанги,
Шафтоли тукида ялтирар шира...
Севганлар тушида атиргул ранги,
Беишқлар тушига севганлар кирар.

Ҳали боғчаларда чопувчи виз-виз
Дўмбоқчалар уйқу мазасин тотар.
Қайдадир туғилар ўғил ёки қиз,
Туғилгани... шифтга тикилиб ётар.

Таралар оламга қадимий оҳанг,
Бугун тагин қуёш баланд юксалар...
Уттиз беш йил олдин худди шундай тонг

Кутилган эмасмиди, айтинг, кексалар?!
У тонг ҳам отганди соати етиб...
Лекин қандайлиги башарга аён!..

Тарих китобининг ул кунги бетин
Қон тусли ҳарфлар айлаган макон.
Бугун-чи?
Осудалик.
Гўёки сира
Бўлмаган ўша тонг, ул машъум кун ҳам.
Фақат қалтирайди уйғоқ хотира,
Жовдирайди ўксик бир томчи шабнам!..

1976

СУРАТ

Суратлар ҳам ўз ҳолича катта бир тарих.
Умрим бир они деб йиртмангиз сира.
Қўлимда сурат турар—эскирган, сариқ,
Олис қирқ биринчи йилдан хотира!

Анов отам—сочига оқ оралагани,
Бу аёл онамдир—бугун у кампир.
Четдагиси, қуюқ сочин тарамгани
Менинг мен кўрмаган Олим акамдир!

Кенг дастурхон атрофидан олишганча жой,
Утиришар деҳқоннамо. Қўлларида нон.
Акагинам ичаётир оҳиста кўк чой,
Нонушта қилишмоқда сўнг бор учовлон!..

Бу ҳолат мангуга қоғозда қолган.
Қани, сурат фақат сўзласа шуни!..
Уларни катта опам суратга олган
Келиб-келиб уруш бошланган куни.

Акам чой ичмоқда. Отам сўзлайди.
Онам термилади уларга шодон.
Лекигин ҳеч бири мутлақ сезмайди
Ғарбда уруш бошланиб кетганин бу он.

Акам билмас, тураркан пиёла ушлаб,
Тушга ҳам қолмасдан жангга жўнашин.

Она бағридамас, шу бугундан бошлаб
Вагонларда, окопларда, ерда тунашин.

Қўлига қурол ва ўқ беришган дам
Узоқ латиш тупроғида жангга киради.
Ўнг қўлига ўқ тегиб қолган онда ҳам
Чап қўлида душманни қириб туради.

У билмайди галабага қолганда уч кун,
Евузликка отар экан олов қўрғошин, —
Яқинларин азага солиб бус-бутун
Уша немис тупроғига қўйишин бошин...

Сурат бир ҳолатни таъриф этади:
Акам чой ичади нимадир айтиб..
У билмас: шу бугуноқ жангга кетади,
У билмас: ўз юртига келмайди қайтиб!..

Сўнгги марта ўтиришар ҳозир учовлон,
Кенг дастурхон атрофидан олишганча жой.
Акагинам сўнгги марта ейди патир нон,
Акагинам сўнгги марта ичмоқда кўк чой!..

1975

41-ИЙЛ ПОЕЗДЛАРИ

Поезд келар, поёздларнинг изи билан,
Кимдир ўғли, неvara ё қизи билан...
Ҳар тил «уруш», «фашист» деган сўзи билан,
Поезд елар — улар билмас елганларин.

Поезд келар... Кун ўрнини тунлар олар,
Мўйсафидлар узоқ-узоқ ўйга толар:
«Бу урушда болаларга қийин бўлар...»
Гойибона эслаб кўрган-билганларин.

Поезд елар, чеҳра сўник, киприк намроқ,
Ахир уруш!... Ҳамма йўлда бўлди ҳамроҳ.
Қувонч шуки, гўдакларда қўрқув камроқ,
Ният—кўрмоқ болаларнинг кулганларин.

Поезд келар. Кутганлар кўп, келганлар кўп,
Дўстлик қадрин оғир кунда билганлар кўп,
Бурда нонин тенг иккига бўлганлар кўп,
Сийлай дея йўлларда оч қолганларин.

Поезд елар. Чироғидан тунлар қочиб,
Эртадан кеч қуёш тинмай олов сочиб...
Келинлар, дер Фарғона, Ўш қучоқ очиб,
Бор бисоти бир чамадон бўлганларин.

Ҳамма айтар, ҳаёт яна изга кирар,
Ғалаба ҳам бизлар айтган сўзга кирар,

Дўсти яхши одам сўзсиз юзга кирар,
Бардам бўлинг, дерлар жангда қолганларин.

Кейин поезд одамларни ташлаб жўнар,
Гоҳо тунда, гоҳо тонгни бошлаб жўнар,
Инсон каби юрак-бағрин ғашлаб жўнар —
Беш-ўн кунга вагонларга олганларин.

Уруш борар—қалқон бўлур адир, дўнг ҳам,
Босқинчига ўқ отади сўл ҳам, ўнг ҳам.
Шунинг учун эрта, индин, ундан сўнг ҳам
Поезд олиб кетмас олиб келганларин!

1975

УЙҒОНГАНДАГИ УЙЛАР

Уйғотар изғирин аста юз суртиб,
Тирик эканимга қиламан шукур.
Қўраман: новдалар қобигин туртиб,
Куртаклар нур кўришга шошилаётир!
Гарчи бўлса ҳамки олам бетартиб,
Тартибга тушиб борар менда ўй, фикр.
Бунга сабаб саҳар,
Бунга сабаб баҳор,
Шаҳар сабабмас!

Шарқ томон қарайман: бошланмоқда кун,
Оловланиб бормоқда ҳўв новча терак,
Мен учун қанақа кун бўлур бугун,
Бирорта яхши иш қиламизми, юрак?
Икки кампир кўринар—бошларда тугун,
Улар ким? Совчилар бўлишса керак,
Бунга сабаб баҳор,
Бунга сабаб саҳар,
Шаҳар сабабмас!

Дунёда йўқ каби бошқа ташвиш-ғам,
Бор ичида соялар кезиб юришар.
Булбулни куйдириб йиғит-қиз бу дам
Гулларнинг гўзалин узиб юришар.
Негадир иккисининг усти-боши нам...
Балки удумларни бузиб юришар,
Бунга сабаб баҳор,

Бунга сабаб саҳар,
Шаҳар сабабмас!

Шу онда тунлардан бўламан рози.
Табиат тунларни хўп яратибди!
Кўплар ёмонлиги, кўплар ғарази
Узи билан бирга ухлаб ётибди!
Уйларим тугайди. Баҳор аёзи...
Этларим жунжикиб, қўлим қотибди,
Бунга сабаб баҳор,
Бунга сабаб саҳар,
Шаҳар сабабмас!

ВИСОЛ

Қора денгиз, қара, денгиз,
Соҳилингда турибман!..

Мени кўриб узоқлардан
Чопиб келар тўлқинлар.
Кўз олдимда денгиз эмас
Гўё олам сўлқиллар.
Тонг отмоқда. Атроф кулар
Мудом тиниқ тус олиб.
Бошланади инсон билан
Денгизнинг жўн висоли.
Кел, дер тўлқин астагина
Пойларимга қўйиб бош.
Кўтарилар танг қолдириб
Сув ичидан ўт-қуёш!
Дер, кўришган мени дўстлар
Келиб ўзбек элидан;
Қўлларидан — автомати,
Граната—белида..
Уруш эди—сўрмаганман
Не ҳол, улар отини.
Билганим шу: беришганди
Қанча фашист додини!
Сен ўшалар фарзандисан—
Марду майдон, тез одим.
Мен Ботиржон Бобоевни
Сени кўриб эсладим..
Келиб тургин мен томонга,

Йилда эмас, ҳар ойда.
Қанча-қанча азизларинг
Етишибди шу жойда!..

Қора денгиз, қара, денгиз,
Соҳилингда турибман,
Сенинг билан суҳбатлашиб,
Анча хаёл сурибман.
Ҳозир кетай, висолингга,
Атай келгум кейинроқ.
Аммо сенга ҳайр, демам,
Буни айтиш қийинроқ.
Чунки ёдга солдинг бетинч
Юрак—ҳаёт мулкимни.
Ўзинг ўйла, юрак билан
Хайрлашмоқ мумкинми!

1975

ҲОТАМ БОБО

Бугун соч-соқоли қордай,
Кўзларида ҳорғинлик белгиси.
Хафаланар хафачилик бўлса,
Кулар—келганида кулгиси.
Шундай яшаб келди у:
Сув кечиб,
 йўл босиб,
 қир ошиб...

Яшади доим—
Бахти учун,
 аҳди учун,
 озодлиги учун

Инқилобдан олдин ҳам,
Кейин ҳам—курашиб!
Гоҳо шодон кезди,
Гоҳо қайғули.
Тирналди кўп бора ичлари...
Қалбида нима кўп?
Шодликлари кўпми ёки
Ташвишлари?!
Мундоқ ўйлаб кўрса шодлиги кўпдай:
Колхоз бўлди.
Ўзи кирди олдин.
Кейин—укалари, хотини...
Ўғли «ота» деди.
Кейин—бошқалари.
Укаларин ўйлади.
Ҳамма нарса бўлди ўртада.

У—на қизғанди
на бошқалади..
Куйдирди ўтмишини
Эскилик сарқити деб
эски китоблардай.
Фикрини нуқталади,
Юрди дала-тузда
Қаддини тутиб хитоблардай.
Кейин колхоздан ўттизта қўй олиб,
Ўттиз йилда
Қўпайтириб берди ўттиз мингга.
«Меҳнаткаш чўпон»,
«Қўйжон одам» дейишди уни—
Қанча машинада келган одам,
Қанча от минган..
Қатта ўгли улғайиб ёнига кирди,
Уртанчаси трактор рулини тутди.
Кенжатоғи сўз бермади унга,
Мен аллаким бўламан деб,
Шаҳарга кетди...

Мундоқ ўйлаб кўрса қайғуси кўпдай:
Қайғу кўп айлангирди бошини.
Дўстлари кўрган бўлса кўрди,
душмани

Кўролмади кўзда ёшини.
Эндигина оғзи текканда ошга
Бурни тегди тошга:
Қатта укаси ўлиб қолди
ким биландир айтишиб,
Қиргунича бўлмади ўттиз ёшга..
Бир укаси—
Келиб-келиб Ҳозиралиси,
Дехқони—
Немислар билан урушдан қайтмади.
Тут тагида қолиб

Чириди кетмони!
Энг кичиги—
Раҳмонали дегани ярадор қайтди.
Йигирма беш ёши йўлида,—«Немис ёмон!
Ундан ҳам...» деб,
Гапини тугатолмай жон берди қўлида!
Узининг олтита фарзанди,
Уларнинг икки қиз, уч ўгли
Унинг қўлларига қаради.
Уларни деб,
Улар орқасида турганларни деб,
Тоғу тошда тупроқ ялади.
Ранжитмади бирортасини.
Ўқиди, одам бўлди бари.
Ишлаганда ёқа ушлатадиган,
Ҳотам бўлди бари.
Билишмоқда:
Ҳаётнинг ҳаётлигин,
Курашнинг курашлигин,
Кеча ва бугуннинг фарқини.
Оламга танитса шулар танитади яна
Ота-боболарининг
Бобо Шарқини!
Бугун соч-соқоли қордай оқ.
Юз ёшга киришни қўмсаб юрибди.
Киради.
Ахир ейдигани олдида,
Ҳар ойда йигирма сўм пенсия
Келиб турибди.
Бугун атрофида болалигин эслатиб
Невара-чеваралар
Ўйнаб юрар...
Уни фақат бир нарса—
Жуда-жуда оз иш қилгани
Жуда-жуда ўйлантирар...

1972

МИРТЕМИР

Уни —

Шеъриятнинг чин деҳқон ўғли
Шеърият ўзига ром этган дақиқа,—
Сўраб ҳам ўтирмай, тўғридан тўғри
Ўзига соқчи қилиб олди Ҳақиқат!

Қўлига қалам олиб, шошмай куйлади,
Катта гулхан ёқди милтиллоқ чўғдан.
Юрагини тўсиб турди юпқа кўйлаги,
Буюк ҳақиқати—маломат, дўқдан.

Мақсади не унинг?

Нима қилмоқчи?

Ким билан курашиб, енгмоқчи кимни?
Бўлди ҳақиқатга ҳалол бир соқчи,
Езилди ҳақиқатчи одамлар гимни.

Асрларни қаритиб келган йўлларни
Олиб бориб қўйди уфқ томон яқин.
Нағалларга эздирмай қолди гулларни,
Ўзи ҳам гул экди боғларга тагин.

Агар олам бўлса улкан арава,
Ҳақиқат қўлига бериб жиловин,—
Унга дўстлик ортди олам баравар,
Тутди ҳамкорликнинг асл яловин.

Унга умри каби азиз эди одам,
Уни деб яшади, кулди, куюнди.
Яшарди оч қолса, бетоб бўлса ҳам,
Унга ҳақиқатсиз яшаш қийинди!

Шундай эди бобо шоир ҳар он, дақиқа,
Ҳатто малъун ажал келган чоғда ҳам—
Севгани бўлаверди ўша ҳақиқат,
Ўша ҳақиқатга сиғинган одам!

БАҲОДИР ВА МЕН

У—эсли, -

халқпарвар,

сезгир,

баҳодир.

Уни танир ҳатто олис маҳалла.
Унг қўлин пешонага қўйиб боқадим
Уч айри йўлга дуч келган маҳалда.
Хоҳласа, биринчи йўлга бурилиб,
Ер билан танишиб бўлар бахтиёр.
Иккинчи йўлга тушса—қўрқоқлик қилиб,
Жон сақлаши мумкин—
Ортга қайтиш бор!
Учинчи йўл эса ўта хатарли.
Бу йўлда душманлик қилур ҳатто тош.
Бу йўлда душман кўп:
Очкўз,
Заҳарли,
Лекигин кураш бор,
кураш бор, кураш!
Бугун менинг олдимда ўша қақроқ чўл:
Ётар оловланиб,
Ётар чўзилиб,
Менинг ҳам олдимда учта катта йўл,
Фақат... қўйилмаган номи ёзилиб!
Баҳодир, сен каби ўйга толаман,
Беш лаҳза, ўн лаҳза... балки ундан кўп.
Йўл танлашим керак!
Бўлмаса ёмон:

Қайдадир бемаҳал ларза берар тўп.
Йўлимни тезгина танлашим керак!
Бўлмаса қулайди нурли чўққилар.
Бўлмаса бешафқат, бемехр юрак
Қанча соф юракни эзиб йўқ қилар.
Йўл танлашим керак!
Аммо у йўлим
Тўқдирмасин қонхўр ерга яна қон.
У йўлда бўлмасин бирорта золим,
У йўлда ақлга бош эгсин инсон.
Бу йўлда кураш бор,
Кураш мутлақо!
Бусиз кўкармайди бу замин-мулким:
Биздан бошланмаган бу кўҳна дунё
Бизлар билан ўлиб кетиши мумкин!
Баҳодир!
Яшаяпман сендан кейинроқ,
Шу важ кўпроқ мардлик кутар мендан эл.
Сенга қараганда менга қийинроқ.
Чунки... чунки номсиз турар учов йўл!

* * *

Дераза ёнида тураркан деди:
«Осонгина кириб келмаскан баҳор»
Кеча роса ёмғир ёққан эди,
Бугун ёғар қор...

Кейин ўй суриб «ҳм... ҳм...» деди.
Ўзидан ўзи у танг қолди илк бор.
Кеча унга ёмғир ёққан эди,
Бугун ёқар қор...

«Ўзгаришлар, ўзгаришлар...» деди.
Билингандай бўлди бунинг боиси ҳам.
Ўзи ҳам кечаги, кечаги эмас эди,
Отаси ҳам, ояиси ҳам!

1978

КУЗ ГУЛЛАРИ

Нимхуш шамол новдадан барг узиб юрар,
Мезонларнинг арқоқлари тўзиб юрар...
Ҳеч нарсага қайғурмаган, қувонмаган
Бепарво куз гуллар аро кезиб юрар,
Нимхуш шамол новдадан барг узиб юрар.

Куз гуллари ўхшар фақат куз гулига,
Узин қиёс қилмас баҳор, ёз гулига...
Яна ўхшар зимдан севиб, ҳижрон кўрган,
Соғинишган йигит ва ё қиз дилига:
Куз гуллари ўхшар фақат куз гулига.

Уйлаб кўрмай кимдир уни суяди деб,
Ўзига хос ҳуснига кўз тўяди деб,
Бир одам юлар бир-бир бу гулларни,
Қаҳратон қиш ров сўлдириб қўяди, деб
Уйлаб кўрмай кимдир уни суяди, деб...

1975

ОТАМ АЙТГАН УЛАНЛАРДАН

*Уланлари ўзига ўзи қўйган эсдалик бўлсин.
(Отамнинг бобом ўтганда айтган сўзи).*

1. ТАНИШУВ УЛАНЛАРИДАН

Уланнинг аввал боши мақтамоқдир,
Мақтаб қизнинг кўнглини йўқламоқдир.
Шу қизларнинг ичида биттаси бор—
Зулфи чилвир, ўзи эса оқ томоқдир.

Юзи олов, кўзи эса чўлпон экан,
Ишқ дарди, ростин айтсам, ёмон экан.
Юзингни деб, кўзингни деб бу дунёда
Елғиз ўтиб кетмасин чўпон аканг.

Ҳали ҳозир исмини ҳам билолмадим,
Бир ўзига бир рўпара бўлолмадим.
Қизил четан таёғимга суянганча
Бир кулдириб, ўзим бир кулолмадим.

Қўлмак сувнинг, айтинглар, таъми борми?
Суймасанг бу ҳаётдан маъни борми?
Ёшлик сулув кечади севги билан,
Ё ёшликнинг бошқача ғами борми!

Эрта туриб қарайман қўй-молимга,
Ундан олдин шу суқсур жамолимга.
Боқса боқди, боқмаса, оғайнилар,
Қолиб кетар шу сулув уволимга.

Қўй боқаман яйловда қуров-қуров,
Севган чоғда бировга куймас биров.

Висолига шу қизнинг ташнадурман—
Етса молим, етмаса жоним гаров!

2. АҲТИШУВ УЛАНЛАРИДАН

—Уланнинг тўқ мағизи айтишмоқлик,
Яхши-ёмон гап отиб, тортишмоқлик.
Уланга чечан бўлсанг олдинга чиқ,
Ё сенга ёқмайдими кўнгилчоғлик.

—Қип-қизариб кўринса шохда олма,
Шу олма меники деб назар солма.
Тилингга ортқча эрк берма, йигит,
Тилингни тагин ўзинг тишлаб қолма!

—Евга бориб тегмаган ўқ ҳам ўқми?!
Жаз этиб куйдирмаган чўғ ҳам чўғми?!
Тилимни тилга олдинг, ё қизларда
Маза қилиб тишлайдиган нарса йўқми?

—Яхши йигит қиз сулувин чоғлаб қўяр.
Ёмон йигит қиз дилини доғлаб қўяр.
Қиз боланинг бир оғиз айтган сўзи
Тишинг тугул тилингни боғлаб қўяр.

—Қўй боқиб яйловнинг кенг ўр-қирيدا,
Дуч келмовдим сендайин қилвирига...
Кўпдан бери мақсадим, фақат сўзмас,
Боғланишдир ҳатто сочинг чилвирига!

—Хўп десанг, янги ўтов қурдираман,
Йўқ десанг, девонадай юрдираман.
Сен мунча тилга олдинг сочларимни,
Қараб тургин, ҳар куни соч ўрдираман!

—Сўйлаб ол қизлар ичра турганинда,
Айтишув саҳнида от сурганинда..
Севганим, у томонин кўрадирмиз
Ўтовимга келин бўлиб борганинда!

—Бахт берса ярим эмас, тўла берсин,
Севишганга ўтов ичи дала бўлсин.
Кўрамиз кимлигингни ўша кезде,
Жоним йигит, аввал тўй бўлаверсин!..

1978

ХИРОМ ҚИЛ

Гўзалим, кундузни сўлим оқшом қил,
Бир бора яқиндан лутфан салом қил,
Дилимни севгининг майига жом қил,
Кўзим гавҳарида ўзинг хиром қил.

Бегона дема ҳеч ёнингга борсам,
Бориб юрагингга юрагим ёрсам,
Қалбимни қийнама — ўзинг ҳам борсан,
Севгимга севгининг оловин дом қил.

Турганда икки қалб бир ўтда ёниб,
Кўзни кўз, дилни дил олисдан таниб,
Бу олий туйғудан, майли, қувониб,
Фақат ишқ аҳлига қуюқ салом қил.

Оловсиз уйлардан чиқмагай тутун,
Қим севса юраги, тилаги бутун,
Севги мангу десанг жоно куну тун
Кўзингга, сўзингга, ўзингга ром қил!

Қ О Л М И Ш

Бир кифтида кундуз, бир кифтида шом,
Бир қўлида шароб, бир қўлида жом,
Бу сўзимни олгин, дейди дилором,
Бу сўзини олсам, бу сўзи қолмиш...

Бир кўзида хилол, бир кўзида қуёш,
Бир кўзида шиддат, бир кўзида бардош,
Бу кўзимни севгин, дейди қаламқош,
Бу кўзини севсам, бу кўзи қолмиш...

Бир юзи ширмондир, бир юзи анор,
Бу юзлар дунёда битта, бетакрор.
Бу юзимни севгин, дейди ул дилдор,
Бу юзини севсам, бу юзи қолмиш...

Тун ва кун бор экан ҳаёт бутундир:
Кўз ёши юлдуздир, соч қаро тундир,
Ой-қуёшим севгин, дегани чиндир,
Ой-қуёшин севсам, юлдузи қолмиш...

Аравон гўзаллар юрти азалдан,
Ун сақкиз ёшдаман—қуйчи, ғазалхон.
Кўзим узолмайман не тонг, гўзалдан,
Мен ўзини севсам, нақ ўзи қолмиш!..

ҲАЛИ ҲОЗИР СЕВМАГАН ПАЙТИНГ

Ҳали ҳозир сенинг суймаган пайтинг,
Ҳали ҳозир ишқда куймаган пайтинг.
Ҳозир сенинг ўйнаб-куйлаган пайтинг,
Ҳали бунинг бари туш бўлиб қолар,
Ҳали дунё сенга ишқ бўлиб қолар.

Иштиёқ, саодат бизни бор айлар,
Илтижо қўшилса ишқни хор айлар.
Интиқ севганларни ишқ ҳам ёр айлар,
Интилган—интилиш иш бериб қолар,
Иш берса ғам-андуҳ туш бўлиб қолар.

Муҳаббат ҳар дилга қўйгуси тузоқ,
Соф дилга жаннат у, лоф дилга дўзах.
Меҳрибонга боғдир, меҳрсизга тоғ,
Мулк этсанг, умрингга иш бериб қолар,
Мук кетсанг, бир куни туш бўлиб қолар.

Асллар аслари асрингда яшар,
Асир эт бирини—севинар башар.
Асл бўл, бир сенга севиш ярашар,
Асрасанг, азизинг иш бериб қолар,
Бўлмаса... бу ҳаёт туш бўлиб қолар.

СЕН АТЛАС КИЙГАНДА

Баҳор ҳам баҳорга ўхшагай,
Майсазор гулзорга ўхшагай,
Ҳар кўнгил хуморга ўхшагай
Сен атлас кийганда.

Иўл-йўлак тароват юз очмиш,
Етти ранг бир зумда кўз очмиш,
Ҳар одам атласдан сўз очмиш
Сен атлас кийганда.

Кўрсагу бир кийсак шу бас, деб,
Бугун шу ҳур ёшлик, ҳавас, деб,
Беш қитъа оҳ урар атлас, деб,
Сен атлас кийганда.

Халқимдай атлас ҳам азалдир,
Гўзаллик яратар гўзал дил.
Одам ҳам, олам ҳам гўзалдир
Сен атлас кийганда!

ЭСКИ МАКТУБЛАРДАН

Бир ҳафтаки, юрагимга соғинч тўлиб,
Чекободни бир кўришга бўлдим хумор...
Санобархон, бу мактубни ўқиб бўлиб,
Менга қишлоқ ҳақида хат ёзиб юбор!

Куннинг қандай исиганин ёзиб юрма,
Унча шартмас униб чиққан чягитлар ҳам.
Чиройли сўз излаб ўзинг уринтирма:
Одийгина сўзларингга зорман бу дам.

Ёз; янгради қанча уйда гўдак саси,
Қанча келин алла айтар қишдан бери?
Таваккалнинг чиқди қандай ашуласи,
Олмосбекнинг босилдими бирор шеъри?

Ёз; ҳали ҳам қизлар сочин қирқта ўриб,
Юришарми ўсма қўйиб қошларига?
Ногаҳонда рўмолча-ю, мактуб бериб,
Уй соларми йигитларнинг бошларига?

Ҳозирда ҳам борми тоғда лола сайли?
Ёз; кимларни куйлатмоқда севги куйи?
Бу баҳорда қайси қиз бўлди Лайли,
Айтгил, қайси мажнунларнинг бўлди тўйи?

Хат сўнгида ёзиб қўйгил бир оғиз гап,
Хаёлингни шубҳаларга ўрамасдан:
У қайси қиз, сендан мени сўрайди кўп,
У қайси қиз термилади... сўрамасдан?!

1967, Владивосток

ҲАБИБА ХАЛИЛОВА

(Лирик достон)

Чўққилар учига ўт қуяр қуёш,
Соясин оҳиста йиғар харсангтош.
Ел эсар майсалар сочини тараб,
Уйғонар тик туриб ухлаган дарахт.
Булбуллар хониши пасайиб борар,
Ухлаганлар мудом озайиб борар.
Севмаган қиз йигит тушига кирар,
Бир олов бесўқмоқ тўшига кирар.
Фавворанинг бошланар кулгили кези.
Кечгача ўз бошига сув сочар ўзи!
Ҳозир... ҳозир қуёш чиқиши керак,
Уни толдан олдин кўрар тик терак.
Яна нур—найзалар отилару жим
Сувларнинг юзида синар бетиним.
Яна зулук қошлар тонг завқин туяр,
Қиприкларга қўшилиб қимирлаб қўяр.
Қўш дераза томонга **буриб юзини,**
Ҳабиба Халилова очар кўзини! —
Мужгонлар соқчидек найза кўтарди —
Гарчи, жуда ювош бир тонг отарди,
Бир тонгки, меҳрга, муҳаббатга лиқ,
Юз йилдан кейин ҳам эслашга лойиқ!

Ҳабибахон ётибди ўринда ҳали...
Бўлган эмасмикин турар маҳали?
Тўзиган сочларин қўл билан тарар,
Кейин девордаги соатга қарар.
Оббо, иш чатоқ-ку! Ухлаб қолибди,

Соат роппа-роса олти бўлибди.
Яна уйғонибди Ҳабибахон кеч,
Эртароқ туришга ўрганмади ҳеч.
Бугун жуда эрта турмоқчи эди,
Китоб... Уни қайдан ўқийин деди!
Ўзини оқлаши ҳозир кўп қийин,
Яхши қиз уйғонмас онадан кейин.
Керакмас баҳона, уйқу боиси...
Ҳовлида юрибди, ана, ойиси,
Гулга сув сепибди—атир уфурар,
Балки, балки ҳозир кўча супурар.
Нима қилиш керак? Нима бўлди-я,
Ҳамма ишни ўзи қилай девди-я...
Нима бўлаяпти—кеч турди яна?
Наҳот бунга фақат китоб баҳона?
Ўйлаш, китоб ўқиш ярашар тунга,
Кеч уйғонса нима, ташвишми шунга!
Нега ҳайрон бўлар, ўйларга толар,
Эртага эртароқ уйғониб қолар.
Ахир ухлади-ку ҳуфтон оғган кез,
Эртароқ турарми рости бирор қиз?
Гулими? Очиғини сўйласа агар —
Уҳлайди ҳар куни саккизга қадар.
Шунчайм бепарво бўларми одам,
Уй ишин ўйламас уйда турса ҳам.
Дейди: «Менга қўйинг дала ишини,
Суймайман уй супур деган кишини»
Насиба-чи? Ҳа, билади Ҳабиба уни:
Соат еттиларда турар ҳар куни.
Нега? Бунинг ўзга сабаби бормиш:
Узоқ ухлаганлар узоқ яшармиш!..
Иўқ. Иўқ. Ҳабибага бу тўғри келмас,
Ҳабиба ҳеч қачон Насиба бўлмас.
Гули тушган ҳовли албатта қақшар,
Ҳабиба уларгамас, ўзига ўхшар!
У ҳозир туради, кийинар шитоб,

Естиқда қолади очилган китоб.
Ойсин ўтқазиб, ўзи иш бошлар,
Ҳовлини бир зумда гул қилиб ташлар.
Биладики, ойси кўнмайди бунга:
«Болам, бу иш эмас, бир эрмак менга.
Эрта-кеч ғивираб турмаган одам
Тириклигин билмас, дер эди отам.
Қўй, қизим, супурги бандин тутмагин,
Ойингни шу ишдан маҳрум этмагин.
Яхшиси, сен бориб газинга чой қўй,
Гулзор кез, атиргул ҳидига бир тўй.
Чеканка қиялсан, оғрир қўлларинг,
Ишга бор, кутишмасин комсомолларинг»
Қандай кўндираркин бу гал ойсин?
Майли, хафа бўлсин, майли, койсин,
Яна у «ях» дея туриб олади,
Феълини ойси яхши билади.
Кейин сигир соғар, кейин қўяр чой,
Нонушта кечикар бугун ҳойнаҳой...
Ана, Ҳабибахон ўрнидан турди,
Юзини чайди-да, ҳовлига юрди...
Ҳабиба Халилова... Айтинг, ким ўзи?
У—Сулув холанинг якка-ёлғизи.
Халилжон буванинг суйган қизи у,
Қирқ бешда топгани, кўрар кўзи у.
Ёлғиз бола, маълум, ўсар бошқача.
Онаси кўтарган етти ёшгача...
Мактабга ҳам ўзи олиб борган, рост,
Дарсга киришига сал қолган, холос.
Кўплар: тантиқ бўлур, ўта арзанда,
Деган Халил чолнинг ўша фарзанди,—
Шундай қиз бўлдики, ҳайрон қоласиз,
Яна бир кўрсам, деб, орзу қиласиз.
Яхшига яхшидир, ёмонга—ёмон,
Шу кезде бут водий тилида достон.
Вақтида бир сўзли, вақтида ювош,

Қирқ қиздан иборат бригадага бош.
 Ҳозир эса уйида, қилар понушта,
 Ун минутдан кейин бўлади ишда.
 Унгача ҳовли тўлиб турар сасига,
 Қаймоқдан кўпроқ енг дер отасига,
 Онасига дейди: —Тушда келаман,
 Уринманг. Мен ўзим овқат қиламан.
 Ёлғизи-да, эрта-кеч парвона бўлар,
 Наҳот бир кун булар туш бўлиб қолар?
 Қиз бола ўнтами, ўнта эмасми,
 Бировга бола у, бировнинг хасми...
 Шу фикр-хаёллағда кезиб юради,
 Шу ўйдан чол-кампир безиб юради...
 Ишга жўнаш керак!
 Жўнар Ҳабиба.
 Қитоб олмасликка кўнар Ҳабиба.
 Далада меҳнат бор, далада иш бор,
 Қитоб ўқиш учун ҳар қалай қиш бор.
 Далалар!..
 Севимли ғўзалар ювош,
 Баргларни ўзига ром этар қуёш.
 Нурга талпинади япроқлар ҳар дам,
 Ғўзанинг фарқи йўқдай кунгабоқардан!
 Далалар мовийлик эмиб ётибди!
 Йўлда из... Шийпонга кимдир ўтибди.
 Албатта. Ахир шу юрар йўллари,
 Шу йўлдан қатнайди комсомоллари.
 Утар қирқ нозанин, қирқ пари-пайкар,
 Уларга қароргоҳ, висолгоҳ—пайкал.
 Шу жойда ёшлигу ҳусн, тароват,
 Азият, завқ, меҳнат, кулгу, ҳаловат.
 Қирқ қиз икки йилки тилларда дoston,
 Қуёш ҳам шу жойда, шу ерда осмон.
 Шу жойда қанча-қанча йигитлар дили,
 Шу жойга келади кўп ҳовли гули.
 Бу жойга дилидан бойланган қанча,

Бу жойда нари-бери айланган қанча.
Ким нима хаёлда—билар Ҳабиба:
Ўзича сарҳисоб қилар Ҳабиба:
Беш қиз узатилди, Олтинчиси ким?
Солия безовта, Муҳтарама жим...
Назира негадир Мўминдан қочар.
Тўлқиной... У бугун дил сирин очар —
Кеча ваъда берган тўсганди йўлини!
Топди! Асалхон-ку, олтинчи келин.
Еттинчи ким? Ҳозирча атроф осуда,
Балки Ойтожидир, балки Маъсуда.
Ҳамма қиз бир куни... келин бўлади,
Фақат... фақат ўзи шундай қолади!
Қалбига теккан йўқ севги отган ўқ,
Ҳабиба Халилова севганича йўқ!
Карима айтганидай унга иш бўлса,
Севгини тан олмай, қизлардан кулса.
Ишлайди! Кулади! Юради шундай!..
Севмайди Лоладай, Нури, Гулсундай.
Ахир у ёлғиз қиз, ахир у бошлиқ,
Фақат севги билан гўзалмас ёшлиқ.
Мана, ўтган йили иши зўр бўлди,
Одамлар қизларнинг меҳнатин билди.
Ҳамма мамнун бўлди улар ишидан,
План бажарилди ўн кун ичида!

Шуларни ўйлаганча борар экан жим,
—Ҳабиба Халилова!—деди аллаким.
Қатта тут ёнида унга тикиб кўз,
Турарди хонатлас кўйлак кийган қиз.
—Ўв, Асал пари-ку! Ҳорма, дугона.
Бугун ҳам бўпти-да уйқу бегона.
Гўзал бечоралар... Севги қуллари...
—Койима. Оз қолди висол кунлари...
—Ўт тушсин севгига, шунақа бўлса,

Ухшатиб савдойига, устингдан кулса!..
 Кўришар. Асалхон шивирлар унга:
 —Ҳабиба Халилова, кераксан менга!
 ...Нега? Ҳа, тушунди—қўшиқчи даркор.
 Асалхон тўйида ким айтар ёр-ёр!
 Ҳабиба хушовоз, ким ҳам билмайди.
 Фақат... Уз тўйини гуллатолмайди!..
 Нега? Йўқ! Уз тўйида, ташвиши бекор.
 Ҳабибанинг ўзи айтади ёр-ёр!
 Қизлар қўшиқ айтиб, ўраб турганда,
 Бошқа овоз билан айтади ханда.
 Қизиқчилик учун айтади. Тамом!
 Майли сезиб, кулса баъзи бир ёмон!
 —Тўй қачон?
 —Шанбада. Ўзинг бош бўлгин.
 —Хўп. Аммо эртага далага келгин.
 Асалхонга етди бригадир гапи:
 Ҳар кун тўла бўлса қизлари сафи.
 —Айтгандай, Асалхон, олгин ўйинга,
 Йигитлардан кўпроқ айтгин тўйингга!
 ...Нимага ишора? Уйланар Асал:
 Қўшиқни ванг қўйиб тўйида бу гўзал,
 Бирорта йигитга ташлаб кўз қирин
 Чамаси билмоқчи муҳаббат сирин!
 Шошсинну шошмасин шундай кун келар,
 Кулганлари учун пушаймон бўлар!
 Ўзгариб кетади феъли, ҳаёти,
 Лабига текканда муҳаббат ўти!..
 Иккиси жўнайди икки томонга...
 Ҳабиба сал юргач учрар Омонга.
 —Салом Ҳабибахон, ҳорманг, яхши қиз!
 —Ҳориганча йўқмиз. Раҳмат, яхшимиз,
 Биламиз, не ўйда чиққансиз йўлга
 —Ҳм... Пахта тергани кетяпман чўлга.
 —Балки юринг дерсиз мен билан бирга?
 —Бу катта илтифот биздай фақирга...

- «Фақир?!». Шу сўз учун бормайман.
 —Афсус...
 —Менимча ортиқдир эндиги гап-сўз.
 —Ҳабиба...
 —Ҳалилова. Қўшиб айтинг.
 —Хўп.
 —Мен кетдим далага. Бугун ишим кўп.

Бу қандай машмаша, қандай тантана!
 Йигитлар йўл тўса бошлади яна.
 Майлига, туришсин чапда ё ўнгда,
 Уларга Ҳабибанинг жавоби лўнда.
 Тонг ели оҳиста сочини тарар,
 Ҳабиба Халилова, ўйланиб борар.
 ...Ҳабиба Халилова, мунча шошасан?..
 Сен қалбинг қулфини кимга очасан?
 Қачон севги сени ўйлатиб қўяр,
 Асалхон сингари сўйлатиб қўяр?
 У каби бўларсан ўйчан, паришон...
 Дунёда севги бор, севги бор, ишон!
 Мени севадиган йигит йўқ дема,
 Ким сени севмаса, у йигит эмас.

Оббо, Омон фаранг! Тенги эмас у:
 Жуда ҳам олифга, етиб борган қув.
 Мирза ҳам пўримоқ. Тажангроқ Оқил,
 Соли маҳмадана. Тўрабой бахил.
 Алижон ўқишда, шаҳарда яшар...
 Ким билсин, ким билан юрар, гаплашар.
 Шаҳарда қизларнинг гўзаллари кўп.
 Шунданми... Пурали озиб бўйти чўп.
 Трактор ҳайдовчи Козим яхши-ю...
 Юзига ё тегар, ё тегмайди сув.
 Ювса қон кетади, наинки бу кир!
 Индамас Козимжон қайдайкин ҳозир?

Ана холос!.. Бу нима? Анов йигит ким?
Вой шўри!.. Бу ўша... Бу ўша Козим.
Козим... Мактабдоши. Тенгдоши. Турар.
Козим бу ерларда не қилиб юрар?
Кимни излаб келган? Турар не ўйда?
Ё кўнгли тушганми бирор хушрўйга?!
Ие, нега... нега унга тикилар зимдан?
Индамас... Уялиб турибди кимдан?
Лавлаги сингари қизарган юзи...
Ўзи... Нега ёниб кетяпти ўзи?!
Кийимлари ўша... Оқ жўйлак кийган,
Сир эмас, бу Козим бировни суйган.
Нега кўзларига тик қараб бўлмас?
Гапирса, нима дер? Йўқ, билмас, билмас!
Билмас нима бўлиб бораётганин,
Кўзларин бетийиқ қараётганин.
Юраги не учун энтикар бу дам?
Шунақа қарарми, ёпирай, одам!
Яхшиси, орқага бурилиш керак...
Ё тавба, намунча дукиллар юрак!..
Козим... Козим қора, наҳотки уни...
—Ҳабиба...
—Ҳа, менман.
—Кутяпман сени.
Ишга биргаликда кетайлик девдим...
Мана... мана, ҳозир дер: «Сени севдим».
Деса, шундай деса «Мен ҳам» дейдими?
Тавба! Шу Козимга кўнгли ийдими?
...Ҳабиба! Ҳабиба, не бўлди, сўйла,
Ундан ҳам ҳозирги ҳолатинг ўйла!
Боя сен мағруру доно қиз эдинг,
Нега сен пичирлаб:
«Ҳа, мен ҳам» дединг?!
«Ҳабиба Халилова» дейилган чоғда,
Далада, йўлларда, уйларда, богда,

Йиғитлар ўйланиб қолар эди-ку!
Наҳот ишқ тузоғи, севги деган шу!?
Энди нима дейди дугоналаринг,
Анови шайдойи девоналаринг?
Ҳабиба, азизам, сенга не бўлди,
Наҳот севиш гали ўзингга келди?
Севай деб гоҳилардай бўламасанг ҳам,
Келди, ўзи келди, қувонч, бахт олиб,
Турар рўпарангда Қозимжон бўлиб!
Қара, меҳр тўлиб турган кўзларин!
Кейин, майли кейин тингла сўзларин.
Ҳозир сўз керакмас, сўз эмас даркор —
Дунёда тенги йўқ тилмоч кўзлар бор!
Кўзларига қара!.. Енар эзгу ҳис,
Буни сезган эмас бошқа бирор қиз.
Бу ўша Қозимжон—камтар, жўн, танги,
Мирзавой буванинг кенжа фарзанди.
Уйлари чинорнинг шундоқ ёнида,
Олти келини бор хонадонида...
Анғласанг Қозимнинг олов дилини,
Бўласан бу уйнинг кичик келини!
Яна... Битта гапнинг чиқарсак учин,
Севиб ва севилиб қолганинг учун
Одамлар ўзича кулишмасин деб,
Хурсанд эканимни билишмасин деб,
Ер-ёрда бўлсанг ҳам беқиёс, номдор,
Тўйингда айтмайсан,
Айтмайсан ёр-ёр!

Куни кеча бордим қизлар олдига,
Қуёшга муштоқ ой юзлар олдига.
Шунда ўқиб қолдим план тўлганда,
Йўқ, йўқ, мажбурият адо бўлганда,
Ҳосил тўйи куни бир иш бўлармиш,
Ҳабиба Қозим билан зўр тўй қилармиш.

Гапнинг орасида қизлар: «Бу ишни
Ҳабибадан сўрманг асло» дейишди.
Шунданми даладан ўйланиб қайтдим,
Кейин барчасини шеъримга айтдим...

Аравон, 1978

МАРСИЯМ

Учдор чўққи учидан кун тиғи чиқди,
Майсаларнинг кўз илғамас буғи чиқди.
Саксон тўрт йил сен яшаган уйдан, ота,
Алам тўла, армон тўла йиғи чиқди.

Бу ларзадан кун тиглари чўчиб кетди,
Фарёдимни еллар олиб учиб кетди,
Ўзинг кўргил, сен ёқтирган тонгнинг, ота,
Сени кўриб ранги рўйи ўчиб кетди.

Садо берди аза тутиб сой, тоғларинг,
Олис-яқин, чўпон-чўлиқ ўртоқларинг.
Назаримда нақ шу бугун илк бор, ота,
Эгилгандай бўлди севган байроқларинг.

Сен яшадинг улуғ элим орасида,
Сен яшайсан шеър ва дилим орасида.
Улуғ дунё яшар экан билдим, ота,
Гул ҳаёту мудҳиш ўлим орасида...

Фарёдимдан кун тиглари чўчиб кетди,
Тонгнинг ранги ғип бўзариб, ўчиб кетди.
Сен севмаган ғамнинг куни туғиб, ота,
Шодлик эса еллар билан учиб кетди.

Инсон зотин бўлур охир, нолон пайти,
Келмасанг ҳам менинг йиғим билан қайтиб,
Сен ўланни севганингдан, жоним отам,
Мен азангда сенга куйдим ўлан айтиб...

* * *

Денгизда йиллаб хизмат қилиб юрсанг ҳам,
Олмасанг ҳам ўзингни бир зум панага,
Нептундан ёлвориб кўмак сўрсанг ҳам, —
Дуч келмай қолиш бор чин нўртанага!

Буни дўстим, хоҳлаган маънода тушун:
Фақат кутиш билан кун кўрмас инсон.
Сен қўмсаган пўртана туғилиши учун
Қатта уммон керак,
Бағри кенг уммон!

1976

МУҲАББАТНИНГ УТИ ДИЛДА...

Муҳаббатнинг ўти дилда, сокин шому саҳарим йўқ,
Бу оламда бугун ишқдан бўлак ўртаб, ёқарим йўқ.

Севилгунча умр ўтмиш аҳду паймон нима—билмай,
Демам бул кун вафо юртин сўроқловчи сафарим йўқ.

Яшабман, оҳ, ҳаётимнинг зарра қадрин билолмай ҳеч,
Ун етти йил бу сеҳргар муҳаббатдан хабарим йўқ!..

Дил деганни севган чоғда билиш керак экан, ҳай-ҳай,
Қаранг, дейди ул юракдан бошқа байтул мақарим йўқ.

Бу ёшида одам, Усмон, неча-неча зафар қучгай,
Мен бир қалбни забт этдим, не тонг, ўзга зафарим йўқ!

МУНДАРИЖА

«Болаликда...»	3
«Табиат буюрса...»	4
«Айт, Орзу...»	5
Қалдирғочим	6
Узганда	8
Кеча ва бугун	10
Тоғ туни	12
22 июнь тонгида	15
Сурат	17
41-йил поездлари	19
Уйғонгандаги ўйлар	21
Висол	23
Ҳотам бобо	25
Миртемир	28
Баҳодир ва мен	30
«Дераза ёнида...»	32
Кўз гуллари	33
Отам айтган ўланлардан	34
1. Танишув ўланларидан	34
2. Айтишув ўланларидан	35
Хиром қил	37
Қолмиш	38
Ҳали ҳозир севмаган пайтинг	39
Сен атлас кийганда	40
Эски мактублардан	41
Ҳабиба Халилова	42
Марсиям	52
«Денгизда йиллаб...»	53
Муҳаббатнинг ўти дилда	54

На узбекском языке

Усман Темур (Таштемиров)

ТОСКУЮ ПО ТЕБЕ

Стихи

Редактор *Ш. Раҳмонов*

Рассом *Н. Қолязин*

Расмлар редактори *А. Бобров*

Техн. редактор *М. Исмоилова*

Қорректор *О. Турдибекова*

ИБ № 1764

Босмахонага берилди 8. 01. 82. Босишга рухсат
этилди 29. 06. 82. Р. 15000. Формати 70x90 1/32.

Босмахона қоғози № 3. Адабий гарнитура. Юқо-
ри босма. Шартли босма л. 1,75. Нашр. л. 1,76.
Тиражи 5000. Заказ № 15. Баҳоси 20 т.

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат наш-
риёти. 700129 Тошкент. Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР Нашриётлар, полиграфия ва
китоб савдоси ишлари Давлат комитетининг
Бекобод шаҳар босмахонаси.